

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЈЕВО Д.О.О.**

36000 КРАЈЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs

БИЛТЕН

БРОЈ 6/ЈУН2018.

ГОДИНА XI

БИЛТЕН БРОЈ 6/ЈУН 2018.

С а д р ж а ј:

- ◆ ЗЕЛЕНО УВЕНУЋЕ (*VERTICILLIUM ALBO-ATRUM*) - Владимир Костић, дипл. инж.
- ◆ ПОДРШКА ЗАДРУГАРСТВУ—Марко Богојевић, дипл. инж.
- ◆ ПРОИЗВОДЊА КАСНОГ КУПУСА—Ненад Нешовић, дипл.инж.
- ◆ МОЉАЦ ПАРАДАЈЗА—Јелена Грбић, дипл. инж.

ТИРАЖ: 300 примерака

ЗЕЛЕНО УВЕНУЋЕ (Verticillium albo-atrum)

Зелено увенуће је веома распрострањено обољење. Спада у веома штетна обољења и тешко се сузбијају. Чешће се јавља у заштићеном простору због немогућности примене плодореда. Штете од увенућа су значајне, принос може бити смањен до 90%.

Вертициллиум сп. је полифагни паразит. Паразитира преко 200 биљних врста из различитих фамилија. Међу њима су важне гајене биљке, као што су: паприка, парадајз, лубенице итд.

Први знак болести је губљење тургора и увенуће биљака. На почетку се, само у најтоплијем делу дана испољавају симптоми. Биљке могу да заостају у порасту због скраћивања интернодија. Касније се већење све више појачава и настаје трајно увенуће биљака. На приземном делу стабла се уочавају симптоми некрозе. Рано заражене биљке не формирају плодове.

Паразит се одржава у зараженим биљним остацима и у земљишту у виду мицелија. Ови трајни органи могу да задрже виталност 2-3, а изузетно 15 година. Зараза се оставрује преко коренових длачица или преко повреда. Мицелија се преноси ветром и кишним капима. Оптимална температура за развиј патогена је изнад 20 степени, максимална 27, минимална 8 степени.

Јако је тешко спровести мере хемијске борбе, у смислу сузбијања у вегетационом периоду биљке. Потребно је извршити дезинфекцију земљишта. При избору сорте, бирати отпорне. Умерено ђубрење, поготово азотним ђубривима која негативно делују на отпорност биљке.

Владимир Костић, дипл. инж.

ПОДРШКА ЗАДРУГАРСТВУ

Задруге су традиционално најзначајнији облик удруживања и пословног организовања пољопривредника и житеља села у циљу њихове економске, социјалне, културне и еколошке одрживости у развоју пољопривреде и села у Србији. Међутим, неопходно је стално развијати свест о потреби самоорганизовања земљорадника на међународним задружним вредностима и принципима не само у примарној пољопривредној производњи, већ и у преради пољопривредних производа и развоју неаграрних делатности „око пољопривреде“ (домаћа радиност, сеоски туризам, ...) у сеоским подручјима. Захваљујући удруживању у задруге власници малих и средњих газдинстава ће се боље организовати у новом пословном окружењу и заједнички лакше издржати све јачу конкуренцију на домаћем и иностраном тржишту са мултинационалним и националним компанијама у производњи хране. Важну улогу у процесу организовања земљорадника у задруге има самоиницијатива, предузетнички дух и лидерска способност појединаца, пре свега млађих земљорадника и руководиоца задруга у локалним заједницама. Поред самоорганизовања пољопривредника у удружења и задруге, потребна је помоћ и локалне самоуправе, успешних задруга и свих нивоа организовања задружних савеза,

саветодавне службе и других стручних и научних институција, ресорних министарстава, невладиних и других организација. Примери добре праксе удруживања пољопривредника без обзира да ли се ради о „старим“ или „новим“ задругама односно о општим или специјализованим задругама, односно другим задругама за неаграрне делатности у селима, указују да задругарство има перспективу у Србији. Стање у којем се налази српско село и пољопривреда, а посебно земљорадничко задругарство, захтевају хитне реформске процесе и већу подршку државе задругарима, задругама и задружним савезима. Неопходна је снажнија материјална подршка државе задружном облику организовања, јачање техничко-технолошке и информатичке опремљености задруга, а посебно финансијска подршка обезбеђењу кадрова за превазилажење тешкоћа у раду постојећих и оснивање нових задруга, првенствено са високостручним и задружно оријентисаним кадровима.

Успешне задруге, у сарадњи са задружним савезима, треба да настоје да помогну мање и слабије задруге на пословном подручју у њиховом окружењу, а задружни савези да формирају стручне тимове за помоћ у оживљавању задруга са тешкоћама у пословању и за сарадњу са стечајним управницима за задруге у стечајним поступцима.

ПРОИЗВОДЊА КАСНОГ КУПУСА

Поред удруживања у задруге, неопходно је и удруживање задруга у задружне савезе и формирање репрезентативних и задругама пословно оријентисаних задружних савеза – од окружних до покрајинског и републичког задружног савеза, као и да се обједини деловање секторски и територијално организованих задружних савеза у национално јединствени задружни систем у циљу успешнијег заједничког наступа према државним органима и у Европском и Међународном задружном савезу. Задруге и задружни савези у Србији треба у већој мери него што то чине сада да користе искуства из задружних система других европских земаља и да се у већој мери укључују у међународну задружну пословну сарадњу. И поред неповољног задружног окружења, неизграђеног привредног амбијента, пољопривреди и посебно задругарству – примери добре задружне праксе указују да људски фактор има кључну улогу у развоју задругарства.

Марко Богојевић, дипл. инж.

Расад касног купуса производи се у отвореним лејама и на плодном земљишту. За сетву расада купуса потребно је 2,5-3 г. семена по квадратном метру или око 300 г. по хектару. Дубина сетве треба да је 1-2 цм. Дубља сетва продужава ницање, што се неповољно одражава на расад. Размак у реду износи 1,5-2 а 25-30 цм. медјуредно. Ако је склоп биљака густ долази до засењивања и издуживања расада. После сетве земљиште треба залити, али пазити да се не створи покорица, јер тада семе ниче теже и неуједначено. Стварање покорице настаје током високих дневних температура. Уколико се после првог заливања створи покорица, треба поновити заливање, али са мањом количином воде, само да се ослаби покорица и да младе биљке могу несметано да никну.

Производња расада касног купуса, не треба да почне пре 20-25 маја, без обзира што производјачи померају ову производњу чак за месец дана унапред, ради бржег добијања главица за кишељење.

После ницања биљака расад треба штитити од штеточина. За сузбијање бувача, који наноси највећу штету расаду купуса, користи се препарат "фенитротион 50 ЕЦ" у количини 1 л/ха, или "децисом ЕЦ-25"-0,6 л/ха.

Да би ефекат не само инсектицида, него и осталих пестицида у купусу био већи, приликом третирања у средство треба обавезно додати и неки од оквашивача (Сандовит, Радовит, Цитовет). Ово је превентивна мера, јер је купусно лишће глатко, па се средство не лепи за биљку. Уколико нисмо у могућности да набавимо ова средства, у народу се често користи и пиво или шећер као замена. Следећа штеточина која може направити значајне штете на расаду је подгризајућа совица. Заштита је истим препаратима као код бувача.

Оптимална температура за раст расада је 15-17 оЦ. Да би се добио добар расад треба га редовно и умерено заливати. У случају недостатка воде, расад слабо напредује, а ако је има више, сувише се уздужује, стабло је танко, крто и лако се ломи. Расад је добро заливати и пре расадјивања, јер се биљке добро обезбедјене водом брзо опорављају и укорјењавају.

Расад купуса подложен је нападу болести и штеточина о чему се мора водити рачуна и приступити мерама заштите. Најчешће се јавља пламењача, која се сузбија превентивним прскањем фунгицидима на бази пропинеба, манкозеба, или цинеба. Исто тако код расада купуса, доста често се јавља и полагање расада које се такође сузбија редовним превентивним мерама и третирањима фунгицидима на бази цинеба, каптана или пропамокарба.

Уколико у производњи расада биљке ипак полегну, треба их почупати и залити околне биљке поменутих фунгицидима.

Купусу одговарају, средње тешка, алувијално хумусна до песковито глинена, дубока земљишта, са пх 5.5-6.5 до 6.5-7.5. Купус у другом делу вегетације формира квалитет главице. У том периоду до изражаја долази хемијски елемент фосфор, а његова доступност је управо већа, код ове ниже вредности пх.

Обрада земљишта пред садњу или сетву има за циљ стварање растресите структуре у слоју од 10-12 цм, погодне за ницање и добро укорјењавање расадјених биљака. Летња обрада се састоји из плитког летњег орања и истовременог култивирања, односно површинске припреме земљишта. Дубина орања треба да је око 18 цм. Посебно се мора обратити пажња на површинску припрему парцеле, јер се купус расадјује и не би требало да се на површини земље налазе грудве, које ометају правилно расадјивање, а могу и оштетити расад. Уколико је земљиште током летње припреме суво, треба га залити да би се лакше и боље припремило.

Дјубрење. Да би се добио што већи принос купуса, земљиште се дјубри у више наврата. У јесен је добро да се заоре 30-40 т. стајњака по хектару на хумусним земљиштима, а 40-60 т. на слабијим земљиштима. Осим стајњака, уносе се и минерална

дјубрива. Ориентационе количине чистих хранива би биле следеће: 100-130 кг. N, 80-100 кг. P₂O₅ и 130-150 кг. K₂O по ха., или најмање 800 кг/ха НПК 8:16:24. Од наведене количине једна трећина азота и две трећине фосфора и калијума треба унети до расадјивања, а остатак применити у виду прихрањивања. Прво прихрањивање једном трећином азота обавља се 7 - 10 дана после садње, а друго током интензивног развоја листова розете, при чему се користи преостала количина хранива. Ради уштеде дјубрива може се обавити само једно прихрањивање са 200 кг. KAN-а или 100 кг. UPE по хектару 20-30 дана после садње, односно у фази најинтензивнијег раста розете.

Поред азота купус највише усваја калијума. Овде треба напоменути, да калијум код купуса регулише пријем воде, и још значајније, повећава отпорност према ниским температурама током касне јесени.

Сама збијеност главице купуса зависи од односа измедју азота, фосфора и калијума у земљишту, кога треба регулисати дјубрењем. Једнострано, претерано дјубрење азотом, без одговарајуће количине фосфора и калијума доводи до формирања великих, растреситих главица, мале тежине и лошег квалитета. Чврстоћа главица, а самим тим и тежина повећава се појачаним дјубрењем, калијумовим дјубривима.

Биљке се расадјују када имају пет-шест добро развијених правих листова. Пре расадјивања расад треба пробирати. Одбацују се биљке са оштећеним теменим пуполком - будућа главица, као и слабе и болесне биљке.

Биљке се саде дубље него у леји, односно све до котиледона. Земља око жила корена треба да се добро сабије, да не буде ваздуха око њега, јер може доћи до пропадања биљака, а расадјују се на растојању у реду 50-60 и 60-70 цм. измедју редова. Медјуредно растојање зависи и од култиватора којим производјачи располажу.

Оптимални рокови за садњу касних купуса, су почев од 20 јуна, па све до 20 јула. Углавном, најбоље је у првој или другој декади јула. После 20 јула, расадјивање је критично, пошто је ограничавајући фактор у производњи касног купуса дневна температура током октобра и новембра. Више аутора је констатовало да један летњи дан вреди за пострне усеве више од 10 јесењих дана.

Дан-два после расадјивања почиње обнављање кореновог система и то најчешће траје око 15 дана.

Да би се спречила појава корова и покорице у току вегетације док биљке не затворе редове, земљиште треба окопавати и култивирати. Медјуредна обрада треба да буде у површинском слоју, а не дубља, да се корен купуса, који више иде у ширину него у дубину, не би оштетио.

Купус се у току вегетације залива 10 - 12 пута, у временском интервалу 8-15 дана између два заливања, са по 30-40 мм/м² воде. Оријентациона количина воде за заливање касног купуса је од 350-420 мм/м² током вегетације. Критичан период за заливање је расадјивање, образовање асимилационе површине - лишћа, и завијање главица. Доња граница оптималне влажности за касни купус до почетка формирања главица износи 80% ПВК, а од формирања главица око 70% ПВК.

Две до три недеље од расадјивање, указује се потреба за третирањем усева против пламењаче. Ову заштиту радимо са препаратом Ридомил МЗ 72 WP. Такође се у овом периоду може појавити и купусни мољац. Третирање вршимо са системичним препаратом Фосфамид-40.

Берба купуса се врши сукцесивно у пуној технолошкој зрелости. Време трајања технолошке зрелости купуса зависи између осталог и од спољашњих температурних услова. Лети тај период траје краће, док је с јесени релативно дужи. Купус се бере сукцесивно - једном до два пута, у пуној технолошкој зрелости. Беру се само добро формиране и завијене главице. Ако се продужи време бербе, долази до технолошке презрелости, услед чега главице пуцају. Напрсле главице су резултат притиска листова, који у унутрашњости накнадно расту.

Моменат бербе је одредјен не само технолошком зрелошћу главица, него и ниским температурама у време бербе касних купуса. Краткотрајне ниске температуре (-3 оЦ) касним купусима не наносе никакву штету. Али честа смрзавања и одмрзавања могу смањити квалитет главица, њену употребну вредност као и могућност чувања.

Код касних сорти купуса последња берба мора се организовати пре него што температура падне испод минус пет степени. На минус четири-пет степени купус може да буде само привремено, јер после дужег времена долази до измрзавања главица.

Када се овојно лишће и унутрашњи кочан одстрани од главице, остаје технолошки користан део главице. Он се код Футошког креће од 90-94%. Приноси касних сората се крећу од 60 – 80 т/ха, што је у зависности од примењене агротехнике као и улагања.

За касну јесењу производњу купуса на нашем тржишту је доступно више сората и хибрида. Домаће сорте, као што су НС-Футошки и Српски мелез су погодне пре свега за кишелење а такође и за свежу потрошњу.

Ненад Нешовић, дипл. инж.

МОЉАЦ ПАРАДАЈЗА

Tuta absoluta - мољац парадајза представља једну од најопаснијих штеточина парадајза у свету. Она је пореклом из Јужне Америке и врло недавно откривена је у медитеранским земљама: Италија, Кипар, Шпанија, Мароко, Малта, Алжир, Тунис, Либија. Последњих неколико година уочено је присуство *Tute absolute* у нашој земљи.

Ово је врло опасна штеточина, чији је главни домаћин парадајз, али напада и кромпир и друге биљке рода *Solanum*. Јавља се и на коровима из фамилије *Solanaceae*.

У нападнутим регионима се брзо шири и представља озбиљну претњу у производњи парадајза у заштићеном простору, посебно на медитеранским просторима. У случају пренамножења *Tuta absoluta* може да проузрокује и до 100 % смањења приноса. Ова штеточина се слабије развија на ниским температурама и није присутна изнад 1000 m надморске висине. На кромпиру је ризик од штета ограничен зато што патоген не напада кртоле кромпира у пољу или у складишту, већ само надземне делове биљке у пољу.

Tuta absoluta је веома ситан инсект. То су ноћни лептири који се преко дана крију у лишћу биљака. Одрасли инсект је дуг од 5-7mm са израженим нитастим пипцима. Јаја су ситна, цилиндрична крем беле до жуте боје.

Ова штеточина обично положи јаја на доњој страни лишћа или стабљике, а пиљење се одвија 4-6 дана након полагања јаја. Ларве су смеђе са карактеристичном тамном главом. Има од 10-12 генерација годишње и причињава штете док год има расположиве хране. Свака женка може да положи 250-300 јаја, док цео циклус развоја се завршава за 30-35 дана.

У зависности од услова средине презимљава као јаје, лутка или имаго. Штете прави ларва, која се храни мезофилом лишћа и прави мине у лишћу, док у плодовима парадајза буши тунеле у свим фазама развоја биљке и може довести до трулежи. На кромпиру напада надземне делове.

У циљу контроле *Tute absolute* препоручује се примена свих расположивих мера сузбијања (механичке и биолошке).

Постављање феромонских клопки за утврђивање присуства и праћење бројности популације, као и за изловљавање имага;

Постављање водених клопки којима је могуће масовније изловљавање имага; Постављање мреже против инсеката на улазу у објекте и места проветравања;

Плодоред, обрада земљишта, адекватно ђубрење и наводњавање, уклањање нападнутих листова током редовног закидања заперака, уништавање коровских биљака домаћина;

Хемијска заштита је усмерена против ларви мољца парадајза, неким од инсектицида регистрованим за сузбијање ове штеточине. На нашем тржишту, то су препарати на бази:
hlorantraniliprol + abamektin (VOLIAM TARGO 063 SC) у концентрацији од 0,08-0,1 % + 0,03-0,05%;
hlorantraniliprol (CORAGEN 20 SC) у количини од 0,175-0,2 l/ha;
indoksakarb (AVAUNT 15 SC) у количини од 0,17-0,25 l/ha;
hlorantraniliprol + lambda-cihalotrin (AMPLIGO 150 ZC) 0,4 l/ha.

Јелена Грбић, дипл. инж.

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА—КВАНТАШКЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 11.-17.06.2018. ГОДИНЕ

ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	95	100	97
Крушка	80	/	/
Јабука-остала	/	80	80
Лимун	150	150	180
Нектарина	100	/	/
Поморанца	110	110	105
Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	30	40	15
Кромпир	50	40	40
Паприка-шиља	200	/	/
Лук црни	35	40	40
Парадајз	65	80	60
Тиквице	35	40	20
Шаргарепа	90	50	80

www.stips.minpolj.gov.rs

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЉЕВО Д.О.О.**

**36000 КРАЉЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs**

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА—ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД ОД
11.-17.06.2018. ГОДИНЕ

ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	150	120	110
Крушка	150	100	130
Јабука-остала	120	100	140
Лимун	250	200	200
Нектарина	100	/	140
Поморанца	200	150	130
Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	60	70	40
Кромпир	100	50	60
Паприка-шиља	200	150	/
Лук црни	100	60	70
Парадајз	150	100	100
Тиквице	50	60	40
Шаргарепа	150	70	110

www.stips.minpolj.gov.rs

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЉЕВО Д.О.О.**

**36000 КРАЉЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs**

ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИВЕ СТОКЕ НА ПИЈАЦАМА ЗА МЕСЕЦ
ЈУН 2018. ГОДИНЕ

ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Тежина/ узраст	Раса	Београд	Краљево	Ниш
Двиске	све тежине	све расе	220	130	/
Јагњад	све тежине	све расе	300	250	320
Јарад	све тежине	све расе	230	180	200
Јунад	350-480 кг	SM	/	/	/
Јунад	>480 кг	све расе	/	/	/
Козе	све тежине	све расе	150	/	110
Краве за клање	све тежине	SM	/	200	/
Крмаче за клање	>130 кг	све расе	/	120	/
Овца	све тежине	све расе	160	120	150
Прасад	16-25 кг	све расе	270	250	220
Телад	80-160 кг	SM	/	500	/
Товљеници	80-120 кг	све расе	/	140	180
Товљеници	>120 кг	све расе	/	120	/
Шиљежад	све тежине	све расе	220	/	/

www.stips.minpolj.gov.rs

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЉЕВО Д.О.О.**

**36000 КРАЉЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs**

AGROPONUDA

BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE

ПОНУДА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

уколико желите да понудите Ваши производ посетите сајт агропонуда или се обратите нама у просторијама ПССС Краљево, Зелена Гора 29.

Објављене агропонуде	Бр.
II квартал 2018.	41
реализовано	0

www.agroponuda.com

**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЉЕВО Д.О.О.**

**36000 КРАЉЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs**
